

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Concordia. Pia Et Vnanimi Consensv repetita Confessio
fidei & doctrinæ Electorum, Principvm Et Ordinvm Imperii,
atq[ue] eorundem Theologorum, qui Augustanam
Confessionem amplectuntur**

Lipsiæ, 1606

Præceptvm VII. Non furtum facies.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35443

*Iam & si-
dem coniu-
gum neces-
sariam.*

ribus, verbis & cogitationibus castè viuat in tuo, hoc est coniugali imprimis statu, sed etiam, vt comparem, coniugem à Deo sibi concessam, in precio habeat, & amore prosequatur. Vbi enim volumus coniugali castitati locum esse, ibi necessum est ante omnia, vt vir & mulier in amore concordēs conuersentur, vt alter alterum ex animo mutua quadam beneuolentia & fide complectatur. Hoc enim vnum est ex præcipuis, quæ amorem & studium castitatis accendant: quod si præstito fuerit, ipsa quoque castitas sua sponte sine mandato consequetur. Inde quoque diuus Paulus tanta diligentia eos, qui sunt in matrimonio, admonet, vt mutuo amore se diligant & venerentur. Habes ergo hoc iterum opus valde preciosum, imò potius multa magna & præclara opera, quæ alacri animo iactare, ac omnibus religioforum ordinibus, citra verbi Dei auctoritatem institutis & electis, opponere potes.

PRÆCEPTVM VII.

Non furtum facies.

*Sanciri do-
miniorum
distinctio-
nem.*

*Furtum
quid.*

Furtum.

Proxtuam tuam, & coniugis personam, proximum est res familiaris: hanc quoque Deus vult esse intactam, præcepitque, ne quis alterius fortunas inuadat, aut clanculum compilet. Furari enim nihil aliud est, aut dicitur, quam fortunas alterius per iniuriam sibi vindicare: qua re breuiter omnis generis in omnibus negocijs proximi defraudationes comprehense sunt. Iam hoc vitium admodum commune est, & longè lateque patet, at tam parùm curatur, vt omnem planetam excedat, adeò vt si omnes, quotquot fures sunt, fures tamen dici nolunt, suspendendi essent, citò totus mundus desolaretur, neque cruce aut carnifice sufficerent. Neque enim hoc tantùm furtum dicendum est, vt diximus, cistas & marsupia clanculum eua-

cuare; sed in foro quoque locum habet, in tabernis, ubi res venales prostant, in cella vinaria & ceruissaria, in officinis, Breuiter, vbicunque tractantur commercia, ubi pecunia vel pro mercibus vel labore datur & accipitur.

Exempli causa, vt pro simplicibus aliquantò fusiùs ac rudiùs explanemus, vt saltem videamus quàm prodeliter præest, heroq; suo damnum dat, aut fieri permittit, cui obitare potuisset, aut quò minùs fieret, anteuertere, aut alioqui rem herilem malè tractat, aut propter socordiam, indiligentiam aut malitiam negligit, vt hero ac heræ agrè atque molestè faciat, & quocunque pacto hoc praua animi libidine fieri potest. Neque enim loquor de his, quæ per incogitantiam inuito fiunt animo. Sic, inquam, quotannis herum tuum triginta aut quadraginta aureis defraudare potes, quos si alius clanculum conuassisset, huius gula esset perfringenda laqueo. Verùm tu tanti furti tibi conscius adhuc ferocire audes, & insolenter agere, neque quisquam te audet furti accusare, & alienæ pecuniæ condemnare.

Non secus quoque loquor de fabris siue opificibus & mercenarijs, qui sua viuuntur libidine, neque sciunt, quo pacto eos, qui suam sibi locant operam, satis exhauriant, cum nihil secius in opere frigeant segniter & infideliter laborantes. Hi omnes longo superant intervallo nocturnos illos & clancularios fures, qui vel seris ac repagulis caueri, vel comprehensi ita coerceri possunt, vt amplius id non faciant. Horum autem improbitatem nemo, quamlibet perspicax, cauere potest, nec quisquam audet eos vultu aliquantò obliquiore conuerti, aut vilius furti accusare, Ita, vt aliquis decies libentius æs suum è crumena amittere sustineret. Nam hi mei vicini sunt, mihi amici, mei proprij ministri, de

quibus

*Iniusti lu-
cra cupidi-
tas.*

*Ignauia
sive negli-
gentia in
facultati-
bus nobis
commissis.*

*Iniusta
mercedes.*

*Impositura
in mercibus.*

*Fraudes
contractuum.*

*Mundus
plenus fur-
torum.*

*Qui archi-
pyrata.*

*Furta Pon-
tificum Ro-
manorum.*

*Summa
impunitas
furtorum.*

quibus mihi omnia fidei & diligentiae officia polliceor, illi primi sunt, à quibus indignè compilor.

Ita quoq; in foro, in emporijs, in mercatibus, in publicis commercijs, omnium potentissimè hoc furis genus regnat, & locum obtinet, vbi alius alium vitiosa merce, falsa mensura, iniquo pondere, adulterina moneta, defraudat ac decipit, neq; non versipelli quadam astutia, & miris imposturis atq; decipulis circumductum dispoliat. Ad hæc, si quis alium pro libidine sua grauat commercijs, ad viuum vsq; tondens & crucians. Et quis hæc omnia fando enumerare valet, aut excogitare? In summa, hæc communissima omnium ars est, & omnium numerosissima in terris sodalitas. Nam si quis mundum per omnes vagatus ordines recto iudicio contemplantur: nihil videbit aliud, quam ingens aliquod & spaciosum stabulum, quod magnis furbus est refertissimum.

Vnde quoq; archipyratae, latrocinio quaquà verius grassantes, rectè dicuntur, non cistarum compilatores, aut fures clancularij, qui substantiam alicuius furto minuunt, sed qui domi desident, magni dicuntur proceres, ac ciues probi & integri, sub honestatis prætextu furtum exercentes & latrocinium.

Sed possent præteriri silentio, quæ de paruis & nullius momenti furibus memorauimus, præ illis, quæ de maximis illis furum antesignanis dicenda essent, quibus cum potentes & summi Principes societatem inuunt, qui non vnã atq; alteram solum ciuitatem compilare solent, sed totam Germaniam quotidie compilant atq; denudant. Imò vbi maneret, quæ totius mundi opes turtim ad se rapuit, & in hunc vsq; diem possidet, defensatrix illa & caput furum omnium sancta, Deo placet, sedes Romana?

Breuitè, ita iam in mundo comparatum est, vt quæ propalàm furari ac prædari nouit, is concessa impunitate

tate ab omnibus liberè & securè agat, quin & honorem sibi deferri postulet: parui interim & clancularij illi fures, semel in furto deprehensi, dedecus & pœnam perferre, illorumq; honestatem confirmare cogantur. Veniant amen sciant illi, se coram Deo fures esse omnium maximos: cui & dignas, quas meriti sunt, pœnas sunt daturi.

Cùm itaq; hoc præceptum tam multa, vt ostensum est modò, complectatur: necessarium est, vt hæc vulgo diligenter proponantur & explanentur: neue tam securè & liberè eos abire patiamur, sed subinde iram Dei eis ob oculos ponamus & inculcemus. Neq; enim talia Christianis, verùm omnium maximè nebulonibus prædicamus, quibus multò iustiùs iudex aut minister carceris aut carnifex prædicaret. Quapropter quilibet sciat, qui quidem iratù Deum experiri nolit, sibi præceptù esse, vt non solùm proximo non damnum inferat, aut eius interuertat commodum, neq; in commercijs aut contractibus vlla perfidia, simulatione, aut dolo malo eundem circumducatur: sed etiam vt eius bona magna cum fide tueatur, eius commoditatem, quoad eius fieri potest, promoueat, præcipuè quando suam operam argento, mercede, ac victu pensandam locauit proximo.

Iam quicumq; hæc temerè contemserit: effugerit ille fortasse manus carnificis, at ipsius Dei iram & pœnam nunquam effugiet. Et quanquam ad tempus hæc sua vtatur ferocia, circumforaneus erro tamen & mendicus manebit, omnes plagas & infortunia experturus. Iam quidem aliò te vocat animi tui prolubium, vbi res herilis singulari quadam fide tibi procuranda fuerat, tunc gulæ interim ac ventri tuo seruis, non secus ac fur mercedem suam accipiens, contendens etiam ob istam tuam perfidiam negligentiam coli & honorari. Huius generis permultos est videre iam ministros ac famulos,

qui

*Enarratio
ac repetitio
huius præ-
cepti crebra
ad quid
conducatur.*

*Virtutes
sexti præ-
cepti.*

*Pœna vio-
lati huius
præcepti.*

*Furta acco-
nomica.*

qui non contenti omnia perfidè & malignè agere, insuper cum heris suis etiam superbè & ferociter delirant, neq; tantum humanitatis aut fidei lubentes offererent, ut damnum aliquod antevertendo præcauerent.

Sed attende, precor, animum, quidnam hac ratione lucris consecutus, nempe, ut ubi ducta vxore ipsi propriæ domus curam susceperis (ad quod tibi Deus omnium inauspicatissimè opem suam non denegabit) hæc tua perfidia ad teipsum redeat, fiatq; ut, ubi hereditate tuo prius vel vnus obuli fraudem feceris aut damnum dederis, trigesses id tuo maximo malo perfoluas.

Iniusta accipia opificum & mercenariorum.

Pari ratione artificibus quoque & mercenarijs suspensabitur perfidia, à quibus iam non dicendam, pleneq; intolerabilem libidinem & audire, & perferre cogimur, quasi in alienis bonis obtineret dominium, aut quiuis, quodcunq; postulassent, citra contradictionem mox numerare cogeretur. Hisce omnibus permittere senè, ut audacter proximum iniquissimis exactionibus deglubant ac rondeant, quamdiu poterunt: equidem Deus sui præcepti non erit immemor, illisq; ipsis debita præmia redditurus est, eosq; non in virentem ericem, sed planè in aridam furcam suspensus, ut per omnem ætatem infelices nihil vnquam bonorum consequantur. Et profectò, si Rempublicam haberemus bonis legibus institutam: facilè ac citra moram etiam modi hominum libido atq; temeritas coerceri possent atq; infringi, qualem olim apud Romanos morem fuisse legimus, ubi talium homuncionum improbitates acerbissimis pœnis, ut alij inde exemplum sibi sumerent, coercerent.

Magistratus civis officium, Romanorum severitas.

Fori seu macelli rapacitas & expilationes.

Nihilo felicius alijs quoq; sua debet cadere auaritia & miluina rapacitas, qui è foro & macello publico quod omnibus seruire debebat, lustra prædonum locum latrocinij constituunt, ubi quotidie indignis modis grauantur miseri, nouis subinde inducitis oneribus.

bus & caritatis rationibus. Ac quisq; foro pro sua libidine, utq; illi visum fuerit, abutitur, ad hoc intolerabiliter superbiens atque ferociens, quasi iure sibi hoc liceat, sua quam maximo velit precio diuendere, tantum abest, ut aliquis eam ob rem illi oblique obmurmure. Horum omnium spectatores erimus, permittunt, ut pro arbitratu suo alios deglubant, spolient, mutilent, lacerent, rapiant, ac omnibus modis suæ auaritiæ seruiant. In Deo tamen fiduciam nostram habebimus, alioqui etiam hoc ipsum facturo, ut ea benedictione, ubi diu multumq; alios degluberis, neque parum boni corraseris, tuas opes prosperet, ut frumentum tuum in horreo, cereuisia tua in cellario, pecus tuum in stabulo pereat: imò potius, ubi proximum tuum vel aureo defraudaueris, tu de tota summa ac sorte periclitans in dubium venias, ut ita absumpta & ablata euaneat, etiam cum puluisculo, ut nunquam vilam ex ea voluptatem capias.

Pena temporalis.

Ab experientia, Ad male dilabuntur.

Hoc verum esse, equidem quotidianis experimentis discimus, nullam rem aut furto aut fraude paratam possessori lucro esse. Quot enim esse putas, qui diu nocturnè corradendis & cumulandis opibus se excruciant, qui tamen ne teruntio quidem ditiores euadunt? Et quanquam multum cumulent: tot tamen plagis & calamitatibus affecti sunt, ut cum voluptate ac gaudio rebus partis frui nequeant, neque liberis suis eam hereditatem relinquunt. Verum enimvero cum neminem hæc moueant, atq; non secus, ac si nostra nihil interesset, agamus: necesse est, ut alia ratione nos inuisat, & sapere doceat, ut nempe nouis subinde exactionibus exugamur, aut numeroso quodam peregrinorum militum exercitu nos adoriantur, qui in vnus horulæ spacio, ita cistas & marsupia nostra exenterent, nec antè depraedandi finem faciant, quam nobis nullus obulus maneat reliquus: ad hæc vastata passim patria,

Pena iniustorum au cupiorum.

»
»
»
»
»
»

ades

*Pœna alt-
onis diuis-
na.*

ædes nobis exurant etiam, neq; non uxores & liberos
nostros affectos ignominia perimant. Et vt summam
dicam, multum furans certò tibi pollicere, multò plu-
ra te furto amissurum. Tum qui per vim atq; iniuriam
rapto viuit, & lucro seruit, vt alteri incommodet: illi
alium nanciscetur, à quo paria accepturus est. Deus
enim huius artis est scientissimus, quandoquidē qui
que alterum rapinis ac furto compilat, vt furem fur-
latronem latrone puniat. Vbi aliàs sufficiens nobis
iuppeteret, ad puniendos fures, & patibulorum & la-
queorum copia.

Iam qui amicis dictis commonetur, ille certum ha-
beat, Dei esse præceptum, quod in iocum conuerti no-
lit. Nam etsi nos deceperis, contemseris, aut furto & ra-
pinis compilaueris: tuam quidem iniuriam æquo ani-
mo tolerabimus, fortasse propterea non illico famu-
erituri, tibiq; quemadmodū nos docet Oratio Do-
minica, omnium iniuriarum concessa venia, condona-
mus, tuiq; miserebimur. Probi enim & iusti non possunt
non exuberare copia, tuq; tibi longè maius detri-
mentum, quàm alteri concilias.

*Tenacitas
in dandis
necessarijs
elemosy-
nis.*

Sed hîc, obsecro, fac attentò sis animo, tibiq; caris
as, vbi pauperes (quorum iam magnus est numerus)
venerint, quibus nummis diurno labore partis omnia
mercanda sunt, tuq; non secus agis, quàm si omnibus
è tua gratia pendendum sit, ad viuum vsq; deglaber-
ac rodens, quos etiam superbè à te dimissos abigis in-
humanissimè, quibus dare debebas & largiri gratum.
Illi quidem miserè à te abeunt, & affecti tristitia, & cum
neminem habeant, cui ista conquerantur, sublata
cælum voce, Deum ultorem inuocant. Hæc, inquit,
iterum atq; iterum repetens moneo, vt caueas tanq;
ipsum cacodæmonem. Tales pauperum gemitus
implorationes ioculares non erunt, sed vim in se habebunt,
quæ & tibi & vniuerso mundo erit intolerabilis.

atque ad eum pertingent, qui egenorum & afflictorum cura afficitur, ac iniuriam illis illatam non patitur inultam. Quòd si hæc superbè contemseris, aut etiam irriseris: tum vide, quem inimicum tibi feceris. Si enim prosperè tibi ceciderit: tum Deum & me, coram mundo vniuerso mendacij coarguas licet.

Nos abundè satis admonuimus ac dehortati sumus: qui ista neglexerit, aut non crediderit, hunc misum faciemus, donec suo malo harum rerum fecerit periculum. Iuuentuti tamen hæc studiosè inculcanda sunt, vt sibi caueat, nec veteris & indomitæ multitudinis insequatur vestigia, sed mandatum Dei in conspectu habeat, ne & ipsam comprehendat ira & pœnæ diuinæ. Nostrum officium non latius protenditur, quàm vt hominum flagitia indicemus, eademq; verbo Dei puniamus. Verùm vt tam aperta & manifesta deprædandi, ac farandi libidò coërceatur, Principum & magistratus interest: qui si ipsi oculos haberent & animum, in omnibus negotijs atque commercijs certam rationem atq; ordinem constituendi & conseruandi, neque pauperes grauarentur & opprimerentur, neque semetipsos alienis peccatis onerarent.

Sed iam satis superque dictum est, quid sit furari, ne tam angustis id metis concludatur, sed eò vsque sinatur protendi, quousq; nostra cum proximo exercenda negotia protendantur. Et vt compendio quodam rei summam, sicut in alijs præceptis fastitauimus, perstringam, illud hoc præcepto cautum est. Primùm, ne quam iniuriam inferamus proximo (qualescunq; tandem, & quàm multiplices rationes excogitari possunt, opes atque substantiam alienam imminuendi, decurtandi, impediendi, alienandi) neque his consentiamus, aut hæc fieri patiamur, sed prohibeamus, ac omnibus modis eius damnùm anteuertamus.

Contra verò præceptum est, vt eius bona promoueamus,

Gg

ueamus,

*Neglectio-
nem pau-
perum pu-
niri.*

*De officio
principum
& magi-
stratus.*

*Repetitio
definitio-
nis furis.*

*Peccata
contra hoc
præceptum.*

*Bona opera
hujus præ-
cepti.*

*Pramia
hujus obe-
dientia spi-
ritualia &
corporalia.*

*Inter bona
externa
præcipuum
bonum ex-
istimatio.*

*I.
Peccata
crassiora*

ueamus, augeamusq; atq; ubi necessitate pressus eius inopiam benignè subleuemus, illi impertiamus præ manu aliquid demus, quo fruatur, cum amicis, tum inimicis. Iam qui bona opera quærit aut capit facere, hic abundè satis inueniet, quæ Deo ex animo perplecent & grata sunt, ad hæc quæ incredibili quadam benedictione remuneratur, & amplissimè cumulat, ut abundè compensetur nobis, quidquid officij ac humanitatis proximo exhibuerimus. Quemadmodum sapientissimus etiam docet Salomon, Prou. 19. Generatus Dominus qui miseretur pauperis, & vicissitudinè suam reddet ei. Habes hic opulentum Dominum, qui tibi proculdubio soluendo est, nec patietur villa te premi aut vrgere penuria, quo adiutore tranquilla conscientia in centuplo plus frui potes, quam cum perfidia aut iniuria proximi corradere. Iam qui hanc benedictionem non se abundus fastidit, ille irarum & infortunij abundè inueniet.

PRÆCEPTUM VIII.

Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

PRæter corpus proprium, legitimam coniugem, & rem familiarem, adhuc alius thesaurus nobis superest nempe, nominis & famæ æquabilis atque inuoluptata præclarum testimonium, quo nequaquam carere possumus. Neque enim præstat, ut fama parum secunda viuamus inter homines, apertè infamia notabile & contemti omnibus. Quocirca Deus proximi famam nomen, & iustitiam nihilo magis vult imminui aut decurtari, quam argentum & opes eius parere furto, aut deprædationibus, ne quis aut vxoris, aut liberorum aut familiæ, aut etiam vicini labore infamia. Ac primum quidem crassior huius præcepti sensus, quem

admo